

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ

М. Коваль, студентка

Мішеніна Г.А., ст. викладач

Сумський державний університет

Людська спільнота впродовж свого існування безперервно взаємодіє з навколишнім середовищем, намагаючись змінювати його відповідно до власних потреб. Неконтрольований вплив людини на довкілля призводить до його істотних змін, часто небажаних, незворотних. Тому в умовах реструктуризації та зміни форм власності використання ринкових механізмів екологічного управління є особливо актуальним, оскільки моделі організації та управління природокористуванням та охороною навколишнього середовища, що діють в Україні, не забезпечують узгодженості економічних і природоохоронних цілей у масштабах країни і, відповідно, реалізацію оптимальних екологічнобезпечних управлінських рішень. У зв'язку з цим назріла необхідність у розробці та впровадженні нових систем екологічного управління. Як показує досвід передових країн світу, однією з таких систем в умовах ринкових трансформацій визнано систему екологічного менеджменту.

Згідно з міжнародним стандартом ISO 14001 екологічний менеджмент - це частина загальної системи менеджменту, що включає в себе організаційну структуру, планування діяльності, розподіл відповідальності, практичну роботу, а також процедури, процеси та ресурси для розробки, впровадження, оцінки досягнутих результатів реалізації і вдосконалення екологічної політики, її цілей і завдань

Першим кроком до створення системи екологічного менеджменту на підприємстві є чітке усвідомлення наявності екологічного аспекту в його діяльності. Під екологічним аспектом слід розуміти елемент діяльності підприємства, складову його продукції або послуг, яка взаємодіє або може взаємодіяти з довкіллям.

Упровадження екологічного менеджменту на підприємстві можна вважати економічно корисним і доцільним завдяки таким факторам:

- економія виробничих витрат і ресурсів (раціоналізація споживання сировинних ресурсів, виготовлення продукції що підлягає вторинній переробці);
- покращення якості продукції;
- покращення відносин із органами державної влади (послаблення адміністративного тиску на підприємство);
- розширення ринків збуту продукції і приваблення нових споживачів;
- вихід на новий рівень технологічного розвитку та інновацій.

В Україні набуває сили новий вид підприємницької діяльності – [біо-бізнес](#). Рекомендації науковців щодо розвитку біо-бізнесу включають: матеріальне використання сучасних методів очищення та утилізації відходів, введення в практику диференційованих податків на підприємства, які завдають шкоди навколишньому середовищу; розробка нових ефективних методів ведення сільського господарства і нових технологій, включаючи біотехнології, біологічні методи боротьби з бур'янами та шкідниками; розвиток аграрно-лісових технологій; створення безвідходних виробничих циклів як аналогів природних якостей.

Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду дозволяє сформулювати наступні пропозиції щодо організаційно-методичних заходів підтримки природоохоронної діяльності та екологічного підприємництва.

1. Введення до переліку обов'язкових функцій органів територіального громадського [самоврядування](#) обов'язок щодо реалізації екологічної політики та розвитку екологічного підприємництва.
2. При формуванні економічної стратегії фінансування та [інвестування](#) екологічно орієнтованої діяльності доцільно переважно використовувати не прямі, а непрямі [витрати](#), що виражаються в наданні кредитно-фінансових, податкових, ліцензійних пільг для стимулювання застосування екологічно чистих технологій, виробництва екологічно сприятливої продукції, структурних зрушень в напрямку виробництва і споживання ефективних з екологічної та економічної точок зору матеріально-технічних, паливно-енергетичних та природних ресурсів, формування підприємництва та ринку екологічно сприятливих товарів, робіт і послуг.
3. Розробка і використання системи [відповідних](#) важелів і стимулів, таких як ціна, зарплата, [податки](#), [кредити](#), [екологічні платежі](#), штрафи та інші санкції для економічного примусу дотримання екологічних вимог, що формують сучасну відповідальну норму поведінки господарюючих суб'єктів і створюють мотивацію для екологічно розумної поведінки виробників і споживачів.
4. Проведення інвентаризації всіх споживачів і користувачів природних ресурсів та джерел забруднення навколишнього середовища. Важливе значення при цьому набуває підвищення значимості екологічних показників у системі обліку та аналізу господарської діяльності підприємства та ін.

Аналітичне вивчення стану та напрямків розвитку екологічного управління на підприємствах свідчить про те, що його складова - екологічний менеджмент – є вагомим інструментом, за допомогою якого можливо більш ефективно і результативно впливати на стан довкілля.

Але це можливо лише в тому випадку, якщо будуть побудовані система й механізми управління екологічними процесами, якщо управління буде орієнтоване не на виробництво як таке, а на екологічне виробництво. І в цьому сенсі саме екологічний менеджмент за своїм призначенням є системою стабілізації і

гармонізації, що направлена на подолання розладу і досягнення узгодженості людини і природи, зменшує ризик забруднення навколишнього середовища і, відповідно, витрати на усунення його наслідків.